

آیین‌های جالب شب‌های قدر؛ کله‌پاچه‌خوران در شب بیست و هفتم

اهالی مناطق مختلف ایران برای برگزاری شب‌های قدر، آیین‌های مختص خود دارند.

به گزارش سایت خبری پرسون، ماه مهمانی خدا از نیمه گذشته است و کم‌کم باید برای وداع با این ماه آماده شویم. علاوه بر آیین‌های عبادی که خاص ماه مبارک رمضان است، مردم هر شهر و دیار سعی دارند بنا بر رسم و فرهنگ کهن دیار خود آن را گرامی دارند. رنگ و بوی رسوم و فرهنگ اما در شب‌های قدر هم احساس می‌شود به‌طوری که علاوه بر برگزاری مراسم‌هایی چون جزءخوانی قرآن، عزاداری شب قدر و نمازهای مستحب در برخی مناطق رسوم خاصی برگزار می‌شود که در ادامه به آنها نگاهی داشته‌ایم.

آیین ۹۰۰ ساله «علم شمشیری»

«علم شمشیری» هم نام علم است و هم نام آیینی که اهالی قشم آن را علاوه بر هشتم ماه محرم در شب نوزدهم ماه رمضان نیز برگزار می‌کنند؛ آیینی که یادگار ساکنان قدیمی این جزیره مشهور به حیدرآبادی‌هاست. حالا با گذشت بیش از ۹۰۰ سال از برگزاری این آیین، گفته می‌شود در طول قرون گذشته هیچ تغییری در شکل، رنگ و اندازه علم که بر سر تیغ آن عده‌ده ۱۱ که با حساب حروف ابجد نام امیرالمومنین (ع) نقش بسته، ایجاد نشده است. در این آیین دسته‌ها و هیأت‌های مذهبی با پای پیاده «علم شمشیری» را از مسجد علی‌بن ابیطالب (ع) شهر قشم به روستای حمیری که در فاصله ۱۱ کیلومتری جزیره قرار دارد، می‌برند و پس از عزاداری و سینه‌زنی و پخش نذورات، قبل از غروب آفتاب آن را به محل اصلی برمی‌گردانند. آنان اعتقاد دارند این علم سمبل آزادمردی امام علی (ع) و علم دیگری که بر بالای آن شکلی از دست قرار دارد، نماد فداکاری و شهادت‌طلبی امام حسین (ع) و علم سوم نماد صبر و استقامت امام حسن (ع) است و چهارمین علم که نیزه‌ای نوک پیکانی دارد به نام حضرت ابوالفضل (ع)، قهرمان لب‌تشنه فرات است.

روضه قنبر یزدی‌ها

یزدی‌ها روضه قنبر را از شب نوزدهم ماه مبارک رمضان شروع می‌کنند و تا شب بیست‌وهفتم ادامه می‌دهند؛ آیینی که نماد ضربت خوردن مولای متقیان است و بیشتر به بانوان اختصاص دارد که با نذری‌دادن و طلب حاجت در این چند روز در خانه‌ها برگزار می‌شود. قنبر از غلامان حضرت علی (ع) بود و فردی در این مراسم با حالاتی شبیه درویشان با لباس سفیدی بر تن و با کلاه سفید کشکولی بر سر که نماد دوستی حضرت علی (ع) است، مراسم روضه را اجرا می‌کند. در مراسم روضه قنبر، ۲ شخصیت دیگر نیز حضور دارند که یکی نقش حضرت زینب (س) را با لباس بلند و مشکی و شخصیت دیگر نقش ام‌کلثوم (س) را بازی می‌کند و بین حاضران در گروه، صحبت‌هایی در قالب شعر رد و بدل و اشعار حزن‌آلود نیز خوانده می‌شود. مراسم روضه قنبر سنتی استان یزد در شهرستان بافق به شماره ۱۳۹۱ در فهرست آثار ملی میراث فرهنگی ناملوس کشور به ثبت رسیده است.

«قدر گیجه» ترکمن‌ها

ترکمن‌ها برای شب ۲۷ ماه مبارک رمضان به‌گونه دیگری احترام قائل هستند. در این شب برای پذیرایی از مهمانان که به دیدار می‌آیند، سفره‌های رنگین می‌چینند و به نام «قدر گیجه» شب قدر شادی می‌کنند، زیرا معتقدند شب قدر شب نزول قرآن بر صاحب ختمی مرتبت برای هدایت بشر است. علاوه بر آن به اعتقاد ترکمن‌ها حضرت خضر (ع) بر افرادی ظاهر می‌شود که نیکوکار هستند، پس گروهی که خود را مستحق زیارت آن حضرت می‌دانند تا وقت سحری به دیدار اقوام و دوستان می‌روند تا شاید بخت دیدار آن یار آشنا را بشارت دهد. همچنین در این شب خانواده‌هایی که قصد ازدواج و وصلت دارند، هدایا و نقل و شیرینی برای خانواده عروس می‌برند و این ایام را به آنان تبریک و شادباش می‌گویند. همچنین ترکمن‌ها عقیده دارند که پرداخت فطریه قبل از شب قدر ثواب بیشتری دارد، اگرچه تا پایان ماه مهلت دارند.

تعزیه‌خوانی در میناب

در شهرستان میناب به‌ویژه روستای کریان در ۱۹، ۲۰ و ۲۱ رمضان مراسم تعزیه‌خوانی باشکوهی برگزار می‌شود که مربوط به چگونگی به شهادت رسیدن امام علی (ع) توسط ابن‌ملجم و گروه خوارج است. برای شروع تعزیه و تجمع افراد، نوازندگان محلی، موسیقی عزا به‌وسیله دهل‌وساز می‌نوازند.

در این آیین، تابوت‌هایی از قبل آماده شده و به محل قصاص تعزیه آورده می‌شود. تابوت‌های نمادین امام علی (ع)، حضرت فاطمه (س)، امام حسن (ع)، امام حسین (ع)، زین‌العابدین (ع)، امام محمدباقر (ع)، امام رضا (ع)، شاه عبدالکریم و میر عمر. به جز تابوت حضرت زهرا (س)، بقیه تابوت‌ها هر کدام یک علم دارند که با تجمع افراد و حضور تابوت‌ها و علم‌ها، مراسم تعزیه‌خوانی آغاز می‌شود. در پایان مراسم پارچه‌های رنگی را از علم‌ها بازکرده و پارچه سیاه به آنها می‌پوشانند. در شهرستان میناب، یک‌شب قبل از شهادت امام علی (ع)، خانواده‌هایی که نذر دارند، خمیر آماده می‌کنند و نان می‌پزند؛ افراد مریض از این نان می‌خورند و درصورت شفا، سال آینده وسایل انجام این مراسم را تدارک می‌بینند.

شب بیست‌وهفتم؛ حنابندان

شب بیست و هفتم ماه رمضان به شب قصاص ابن ملجم معروف است و مردم کاشمر این شب را عید می‌دانند و با حنا بستن به سر و دست خود و شیرینی توزیع کردن، از بین رفتن قاتل مولایشان را جشن می‌گیرند. از جمله رسم‌های مردم این دیار پختنش توسط زنان و توزیع بین خویشان و اقوام و همسایه‌ها در ساعاتی قبل از افطار است. زنان سمنانی، گرمساری و دامغانی هم در همین روز برای شادی ناشی از کشته شدن ابن‌ملجم به دست و پای خود حنا می‌بندند؛ برخی زنان در این روز گوش دختران خود را سوراخ می‌کنند و برای آنها گوشواره می‌خرند.

شب بیست و هفتم؛ کله‌پاچه‌خوران

در شب بیست و هفتم ماه رمضان آیین دیگری هم برگزار می‌شود؛ خوردن کله‌پاچه‌ای که همراه با سیر پخته شده برای افطار و سحری در این شب جزئی از باورهای مردم شهرهای مختلف است. مردم براین باورند خوردن سیر و پیاز و تربچه هنگام کله‌پاچه و لعن و نفرین بر آن ملعون طراوت خاص خود را دارد. در این رسم افرادی که از لحاظ مالی وضعیت بهتری داشتند یا بزرگترهای فامیل محسوب می‌شدند در آخرین روزهای ماه مبارک رمضان یا شب بیست و هفتم (شب قتل ابن‌ملجم) گوسفندی را ذبح می‌کردند و از کله آن برای خوردن افطاری همراه با دعوت از اقوام و خویشان استفاده می‌شد و در پایان هم با دهانی که بوی سیر و پیاز و تربچه می‌داد بر آن ملعون لعن و نفرین می‌فرستادند. این مراسم تا سحر ادامه داشت و به شادی می‌گذشت؛ آیینی که در بسیاری از شهرهای ایران از جمله تهران قدیم رواج داشت و هنوز هم در برخی مناطق از جمله قم، گلستان و سمنان دیده می‌شود.